

supplement til belysning af periodens spansk- danske relationer. Samtidig må det dog beklages, at det foreliggende værk kun er forsynet med et kort resume på dansk, der desuden lider noget under manglende noter.

Efter en kort oversigt over den danske historie i første halvdel af 1700-tallet og en redegørelse for de tilgodehavender, den danske stat havde hos den spanske, den spanske gæld, centrerer Alegre sin behandling omkring begivenhederne fra 1730'erne til 1760'erne. Altså perioden der førte op til traktaten i 1742 og begivenhederne efter. Som hovedproblem i forholdet mellem de to lande betragter Alegre henholdsvis gælden, som stammede tilbage fra 1600-tallet, og som først blev bragt ud af verden i 1860, og traktaten.

Handelstraktaten af 1742 kom aldrig, skønt den blev underskrevet af begge parter, til at fungere. Hvorfor den ikke gjorde det, giver Alegre en omhyggelig redegørelse for. Fra dansk side havde traktaten åbenlyse fordele, mens det modsatte var tilfældet for Spanien. Hvorfor Spanien på trods af ulemperne ved traktaten alligevel gik med til at underskrive den, forsøger Alegre at give en forklaring på ved at inddrage den europæiske magtpolitik. Det var Spaniens mål at forhindre, at Danmark sluttede sig til Breslautretraktaten og dermed Spaniens fjender. Derfor indeholdt traktaten mellem Spanien og Danmark så åbenlyse fordele for Danmark, og det viste sig da også, at den spanske politik bar frugt, idet Danmark ikke sluttede sig til den blok af europæiske stater, der var vendt imod Spanien. Alegre gør meget omhyggeligt rede for traktatens forskellige kildeforlæg og kommer til det resultat, at han i det danske traktatudkast kan påvise inspiration fra flere traktater, som *Spanien* underskrev med andre nationer i perioden 1604-1714.

Bogen er forsynet med et appendix på 85 sider, der gengiver en række dokumenter, der har været af betydning for undersøgelsen. Dertil kommer en udførlig litteraturliste.

Henrik Vedel-Smith

Ole Stender-Petersen: »Kjøbenhavnsposten« – organ for »det extreme Demokrati« 1827-1848. (Odense Universitetsforlag, 1978). 135 sider.

Avismonografien har som genre sin styrke og sin svaghed: Styrke i det konkrete, svaghed i vanskeligheden med at forbinde avisens egen institutionshistorie med den almene tidshistorie. Denne bog er ingen undtagelse. Fremstillingen af et enkelt blads historie, i dette tilfælde »Kjøbenhavnsposten« 1827-1848, tvinger til fremlæggelse af et stykke konkret virksomhedshistorie og et bestemt opinionsforløb, som det er vigtigt at få klarlagt. Men svagheden er, at det bliver svært at trække forbindelsen fra alle detaljerne til periodens generelle historie. Fremstillingen kommer derved i flere passager mest af alt til at forme sig som en art pressehistoriske fodnoter til en snes bevægede år i Danmarkshistorien. Dette er bestemt ikke uinteressant, men bringer i sin form fremstillingen tættere på en kommenterende tidsskriftsartikel end på en bog. Alligevel er udgivelsen nyttig nok. Vi har ikke for mange pressehistoriske monografier. Og for den pressehistorisk interesserede kan bogen være den første anledning til at stifte bekendtskab med »Kjøbenhavnsposten«, som forfatteren til en vis grad og ikke mere urette ønsker opfattet som en dansk parallel til »Neue Rheinische Zeitung«, Marx' og Engels' berømte avis.

Stender-Petersen behandler grun-

digt avisens interne og eksterne problemer, derunder forholdet til det tekniske personale. Ikke mindst i disse afsnit belæres vi nyttigt om, at der intet nyt er under solen. Konflikter inden for de grafiske fag møder vi allerede i 1830'erne og 1840'erne. I 1837 sendte typograferne et bønsskrift til kongen i forbindelse med følgerne af indførelse af ny teknik (»hurtigpresserne«), som de fandt skadelig, og typografstrejken 1848-49 skildres som den første organiserede strejke til gennemførelse af krav i dansk arbejderbevægelses historie. Også redaktionens problemer og polemiske fejder følges år for år, bl.a. dens angreb på B. S. Ingemann i anledning af dennes udfald mod radikale tyske digtere og dens angreb på »Fædrelandet« og »Dannevirke« 1842 og 1845 i forbindelse med debat omkring »det nationale«. Mest spændende og mest perspektivrigt er fremstillingen af avisens vanskeligheder forårsaget af censur, begrænset postforsendelse og pressedomme.

Fremstillingen kunne utvivlsomt i formen mange steder være blevet mere spændende, om forfatteren ikke helt så pertentligt havde holdt sig til kronologien, men ladet tematiseringen træde klarere frem. På den anden side sikrer gennemgangen af »Kjøbenhavnsposten«, årgang for årgang, naturligvis en kronologisk præcis fremlæggelse af de ideer, avisen repræsenterede, og de politiske holdninger, den indtog. Forfatteren lægger rimeligt nok hovedvægten på bladets kamp mod enevældens myndigheder og opposition til den nationalliberale bevægelse, dens ståsted i arbejds konflikter og tilnærmelsen til og udformningen af et socialistisk standpunkt. Som talerør for et socialt betonet demokrati på et tidspunkt, hvor der endnu ikke fandtes nogen egentlig arbejderbevægelse, og som formidler af udlandets socialrevolutio-

nære strømninger har avisen indtaget en særlig rolle, som betinger denne ide- og pressehistoriske redegørelses relevans også uden for kredsen af de her til lands fåtallige dyrkere af pressehistorien.

Erik Lund

Tine Andersen og Lise Busk-Jensen: *Mathilde Fibiger – Clara Raphael. Kvindekamp og kvindebevidsthed i Danmark 1830-1870.* (Medusa, 1979). 285 s.

Den 20-årige huslærerinde Mathilde Fibiger var den, der satte den første kvindesagsdebat i gang i Danmark, da hun 1850 fik udgivet den lille roman Clara Raphael. Heri rejste hun kravet om kvindens ret til uddannelse og i det hele taget til de samme intellektuelle muligheder som manden. Selv om bogen ikke anfægtede mandens sociale positioner, vakte den en heftig diskussion, den såkaldte Clara Raphael – fejde. Der har allerede været skrevet en del om dette emne; men den foreliggende undersøgelse, der er en omarbejdet specialeopgave fra Institut for litteraturvidenskab ved Københavns universitet, vil se Mathilde Fibigers skæbne og forfatterskab, i alt tre bøger, på baggrund af den daværende middelklassekvindes livsbetingelser og selvopfattelse. Bogen, der alene bygger på trykte kilder og litteratur, siger ikke så meget nyt hverken om Mathilde Fibiger eller om kvindens stilling i samtiden. De historiske fremstillinger, som forfatterne har brugt, kan forekomme lidt tilfældigt udvalgt. Mest værdifuld i undersøgelsen er de litterære analyser af Mathilde Fibigers forfatterskab, der kontrasteres med nogle udvalgte kvindeskildringer hos nogle samtidige forfattere bl.a. Poul Martin Møller, H. C. Andersen, Paludan-